

TELEPÍTÉS ÉS MUNKANÉLKÜLISÉG

A TELEPÍTÉSI KÉRDÉSEK Magyarországon életében mindig jelentős szerepet játszottak, most azonban, hogy új határok között kényszerült az ország és a világgazdaság vajdó újjáalakulásában próbálja helyét megtalálni, most egyenesen létérdekét jelenti a települések rendszeres, tervszerű, a technikai gazdaságpolitika minden eszközével elősegített lebonyolítása. A magyar telepítési kérdéseket országos jelentőségű dolgok sürgetik: főleg a csökkenő belterjességű gazdálkodás, ami a munkanélküliség veszedelmes duzzadását okozza, s amit hatványoz a népesség sűrűsödése is. A népsűrűség kiegyensúlyozatlansága a települési akciók következtében kell, hogy hova-tovább veszítsen káros hatásából. Háború előtt a mai országterületen 64 lakó jutott egy négyzetkilométer területre és ma már ez a szám a 94-et is meghaladja. Sűrűbben lakott ország lettünk, mint Ausztria. A lakosságsűrűség természetellenes elosztódása a gazdasági kiegyensúlyozatlanságot növeli, amit súlyosbít még az a körülmény, hogy az utolsó két évtizedben a mai ország területén a munkások száma 1,300.000-rel szaporodott ugyanabban az időben, amikor mezőgazdálkodásunk jól ismert katasztrófája a munkaalkalmakat lezsugorította. A laksűrűséggel párhuzamosan a munkanélküliség veszedelme is különböző intenzitással burjánzott fel az ország különböző részeiben. Az Országos Mezőgazdasági Kamara jelentése szerint egyes vidéken a gazdasági munkások száma 80%-kal csökkent; a szőlőművelésre berendezett területeken több, mint 100.000 munkás, 100.000 család vesztette el a kenyerét. Ezek a különös gazdasági vacuumok visszahatnak természetesen az ipar és kereskedelem egyes ágaira is. Lokális szenvedések azonban az átfogó bajra vezetendők vissza. A hiányzó statisztikai adatokból kitűnik, hogy csak a mezőgazdaság körében egymilliónegyyszázezer lélek vált ellátatlanná és az ország lakói közül ma minden negyedik segílyezésre szorul.

Ilyen nagymérvű és általános baj orvoslását nem lehet egyes elszigetelt telepítésekkel még csak megkísérelni sem. A munkanélkülieknek az a tömege, amelyik a városokban verődik össze, vészjóslóan tömörülő erőforrást jelent. Ez a lappangó erő, a nyomasztó ínséggel egyenes arányban nő és a kéregető helyén mindgyakrabban jelenik meg az éhező családja miatt elkeseredett munkátlan, hogy nyílt elégedetlenséggel, követelődözően lépjen fel. A telepítéseknek ideális feladata az volna, hogy a népesedés és az ezzel kapcsolatos gazdasági egyenetlenségeket kiegyenlítse, a veszedelmes munkanélküli tömegek feszültségét levezesse az országnak abba a részébe, ahol több munka-

alkalom van és inkább hiány mutatkozik a munkásokban. Persze a mai természetellenes gazdasági életben munkáshiány úgyszólván nincs, vagy ha van is, az olyan elenyészően csekély a munkanélküliek számához arányítva, hogy kiegyenlítődérről még ábrándozni sem lehet. Mindazonáltal a munkakínálat egy bizonyos szinten mégis csak kiegyensúlyozható a telepítés révén, de ez nem különíthető el a gazdasági helyzet gyógyításának többi eszközétől, sőt minden kérdés ebből a szempontból kell, hogy kiinduljon és visszatérjen. A telepítési kérdések önmagukban nem oldhatók meg, csak az ország technikai új járendezési tervének elkészítésével egyetemben. A földbirtok-reform és a FAKSZ működése bizonyítja, hogy a kiszakított, országos rendezést nélkülöző részletmunka mérhetetlen erőpazarlást jelent és a munkához, valamint áldozathoz képest igen gyöngé eredményt produkál és a látható eredményekben épp olyan kétes értékű, mint egy bizonytalan hatású injekciónak vörösre duzzadt, csúnya nyoma.

Annak idején a Falusi Kislakásépítő Szövetkezet az anyagi lehetőség biztosításával elintézettnek vette a földhözjuttatottak telepítési kérdéseit. Téglát, fát, tetőcserepet, valami kölcsönt is adott és épültek a kis beteg gombák, nagyobb rész ott, ahol az építő tájékozatlansága akarta és a tudatlansága megteremtette őket. Ez év elején, 1932-ben hozta meg javaslatát a Magyar Mezőgazdasági Társaság az országos telepítési és parcellázási kérdésekben és ez a javaslat élénken elárulja azt, hogy az új munkaalkalmak elkerülhetetlenül megint magukban fogják hordani az egységes koncepció végzetes hiányát és az ebből származó energiaveszteség mérhetetlen, jövátelhetetlen következményeit. A javaslat komoly szakemberek hosszas tanácskozása után született meg. Ez a tudós társaság, élén Nagy Ferenc nyugalmazott miniszterrel, tiszteletreméltóan igyekszik csiszolni, javíttatni a minden nagy egységes alapot nélkülöző régi, rossz rendszert. Részletkérdésekkel akar megoldani valamit, ami az átfogó, egységes rendezés hiányában eleve pusztulásra van ítélve. A telepítés és parcellázás kérdését ez a javaslat fokozatosan és gyakorlatilag akarja megvalósítani úgy, hogy még ebben az évben 100.000 hold kerüljön felosztásra. A fokozatos megvalósítás egységes elgondolás nélkül ott, ahol éppen lehet, nem hasonlít-e ez egy összetákolt ház toldott-foldott, gazdaságtalan pazarlást és kapkodást eláruló, riasztó látványára? Az állam tulajdonában lévő mintagazdaságok, vagyonszállásföldek, határmenti gazdátlan földek és végül az esetleg erre a célra megszerzett földek képeznék az új telepítést. Hogy elsősorban hol, azt az dönti el, hogy adott esetben hol a legkönnyebb a kérdés megoldása. Fontos, hogy jogilag és gazdaságilag éppen megoldható legyen.

Technikai szempontból dilettánsabb elgondolást képzelni sem lehet, mint egy olyat, ahol a helyi és talajviszonyokat, valamint a kiépített utakat figyelembe veszik, de az egész ország vérkeringését és gyógyulását figyelmen kívül hagyják. A telepítésnek nemcsak az a célja, hogy a munkaalkalmak helyén megteremtse a letelepedés feltételeit, hanem új, állandó munkaalkalmat kell teremtenie. A telepítés ugyan magában is munkaalkalmat jelent, de ez a munkaalkalom elenyésző ahhoz a munkátlansághoz képest, ami meg gondolatlan tele-

pítésnek lehet a következménye. Viszont a telepítések országos rendezése útján a munkaalkalmak olyan hálózata építhető ki fokozatosan, ami az utolsó öt év alatt közel felére csökkent tiszta nemzeti jövedelmünket a világgazdasági körülmények által megengedhető legnagyobb méretekre fokozza és ezzel egyúttal az elérhető legnagyobb nemzeti hasznot, az ország elérhető legnagyobb jólétét is eredményezné. A tervszerű, országos telepítés természetesen áldozatot, energiát igényel, de itt számításba kell venni azt, hogy a mai rendezetlen és szervezetlen gazdasági berendezkedésünkben akkora értékek pocsékolódnak el, hogy ennek felhasználásával az egységes gyógyító program többéves jó beosztással kivitelezhető lenne. Már a munkanélküli segélyre ezideig fordított, évi 8,000.000 pengő is jelentős összeg és számításba véve azt, hogy ez az összeg onnan vonatnék el, ahol épp a fejlődést és gyógyulást hátráltatja, akkor értéke megkétszereződik. A munkanélkülistől szorongatott országok egymásután rájöttek a munkanélküli segélyezés és munkanélküli biztosítás veszedelmeire és hova-tovább mind áttérnek a szükségmunkák kiírására, ami természetszerűleg előtérbe hozza az ősi gyógymódot, a telepítést.

Egy országban sem jöttek rá olyan hamar a telepítési kérdés alapvető fontosságára, mint Olaszországban. A háború után itt azonnal megkezdték a munkanélküliség hullámlásának szakszerű megfigyelését és a fasiszta szervezetek ellenőrzésével országosan megindult a munkaközvetítés. A munkásvándorlás rendezése a telepítés kérdését, mint következményt vetette fel és csak azután kezdték a telepítést, mint országos jelentőségű munkálatokat megmozgató eszközt a gazdasági regenerálásban kihasználni. Talajjavítással és telepítéssel egyes tartományokban a lakosság számát 100 %-kal növelték és ugyanakkor a mezőgazdasági termények értéke 800 %-kal emelkedett. Ezen esetekben nemcsak az újonnan telepedőknek és az őslakosoknak életszínvonalja emelkedett, hanem az általános országos, mezőgazdasági színvonal is. Ha az egységes szükségmunka-programm még nem is alakult ki teljesen Olaszországban, de legalább az egységes irányítás már megvan és a munkanélküli segélyezés és biztosítás is áttérlődik a szükségmunkákra. Másutt a munkanélküli segélyre fordított összegek, amik fokozatosan és természetszerűleg átmennek a szükségmunkára és telepítésre, természetellenesen nagy összegeket tesznek ki. Angliában 1931. évben pengőben kifejezve négy milliárdot áldoztak a munkanélküli segélyezésekre anélkül, hogy ezt az összeget egyúttal a bajok gyökeres orvoslására fordították volna. Kanada több, mint 70 millió dollárt juttat szükségmunkára, de már helyi hatóságok és magántársaságok bevonásával, aminek kapcsán telepítéseket végeznek és a városi munkanélkülieket vidéken helyezik el. A rend- és tervszerűtlenség azonban itt is megvan, éppúgy, mint Németországban, ahol a telepítési kérdések a szükségmunkák fejlődéseként olyan mértéket öltenek, hogy azzal pár éven belül az ország egész struktúráját tervszerűen meg lehetne változtatni. Ma ötletszerűen ugyan, de Németország összetétele telepítések révén lényeges változáson megy keresztül és egy-két adat jellemzően bizonyítja, hogy milyen átforgató erők működnek közre ebben. Városszéli és kiskerttelepítésekre 1931. november 1-től 8 millió márka van elő-

irányozva és ez év tavaszán már 16.000 városszéli telep létesült az ország különböző részein. Berlin 1000 kat. holdat engedett át telepítés céljaira. Ezek a telepítések kapcsolatosak a szükségmunkák programjával, de az országot átfogó technikai szükségszerű rendezettségük nincs meg.

Nálunk ezzel szemben a földreformmal kapcsolatos telepítésen kívül nincs telepítés, sőt országos egységes szükségmunka-tervezetünk sincs. Az országnak létérdeke, hogy a megindítandó szükségmunkákat a telepítési kérdésekkel kapcsolja össze és pedig úgy, hogy ezek az ország technikai rendezésével járjanak karöltve. A közhatóságok szociálpolitikai és közjótékonyági szerveinek együttműködése önmagában még nem elég, de nem elég a munkanélküliség adatainak összegyűjtése és azok alapján egy megszervezett akció megindítása sem, mert a munkanélküliség enyhítése nem lehet öncél, csupán szociális és közjótékonyági tevékenység a nyomor egységes csökkentésére és az általános életszínvonal emelésére. Ez pedig nem egyéb, mint az ország technikai újjászervezése, amihez közgazdász, technikus, szociálpolitikus vezéregyéniségek egyöntetű munkájára van szükség. A közjótékonyági szervek tökéletesen megállapíthatják az országos munkanélküliség hullámmozgását, az egyes vidékeken való megjelenési formáit, okait és változását szakmák és fajták szerint, azonban nem volna szabad csak ott indítani meg a szükségmunkákat, ahol legerősebb a munkátlanság és legnagyobb a nyomor, mert ez a módszer általában legkevésbé csökkenti országosan a munkanélküliséget.

Az országos szükségmunka mindenkor távolabbi célok érdekében elvégzendő munka, amely olyan természetű, hogy sok munkaerőt igényel és kevés, főleg belföldi anyag felhasználását teszi szükségessé. A közületek ilyen értelmű beruházásai lehetőleg pár év alatt visszaterő hasznos beruházások kell hogy legyenek, mert különben előbb-utóbb a városok, illetőleg az államháztartás csődjéhez vezetnének. A városok manapság mind több és több munkanélkülit kell hogy eltartsanak, amikor a háztartásuk éppen a munkátlanság miatt rendül meg. Éppen ezért a segélyösszegeknek mind nagyobb részét a városok kénytelenek a nagyobb közületre, az államhatalomra hárítani, ugyanakkor, amikor az állam is erősen érzi a munkátlanság gazdasági hátrányait. Elkerülhetetlen ezért, hogy az állam a munkanélküli segélyről áttérjen a szükségmunkának olyan fajtájára, ami nemzetgazdasági szempontból jövedelmező befektetést jelent. Tehát a segélyezésről áttérjen az értéktermelő segítségnyújtásra.

Ilyen értelmű segítségnyújtást jelentő munkák országos viszonylatban nem lehetnek mások, mint a talajjavító és feltáró munkálatok és az ezzel szorosan kapcsolt telepítések, valamint az ezen munkálatok miatt átformálódó országberendezéshez szükségelt úthálózat és közlekedés fokozatos kiépítése. Az államhatalom által végrehajtandó szükségmunka tehát nem egyéb, mint az ország technikai újjászervezéséhez szükséges munkálatok sora. A segélyezés, illetőleg szükségmunka 20—25%-a általában városok kezében van és az ezúton végrehajtott munkák legnagyobb részét városrendezési munkák, főleg csatornaépítés, aminek 80%-a kézi munkaerőt igényel, a felhasz-

nálható anyag mind hazai termelésből állítható elő és a csatorna-járulékok útján az ingatlanulajdonosokra hárítható az összköltség javarésze. A csatornaépítéssel az építőkedvet lehet serkentőleg befolyásolni és ugyanakkor a város higiéniai érdekeit is szolgálni. A város még szükséglakások, kislakásos bérházak, öröklakásos házak és városszéli telepek építésével nyújthat a munkátlanoknak szükségmunkát, de ezekkel is nagyobbreszt az ingatlanulajdonosok kárára segít a nincstelenek sorsán és ez könnyen odáig fajulhat, hogy a város saját tehetős polgárainak egzisztenciáját ássa alá azzal, hogy a bérházakat elnépteleníti, a lakástúlprodukció következtében. A városok szerepe a munkanélküliség enyhítése terén tehát csak akkor lehet érdemes, veszedelemnélküli és tartós, ha szigorúan bekapcsolódik a szükségmunkák láncolatába, amivel az ország technikai átszervezése vihető keresztül.

Az országos szükségmunkák egyes csoportjaira, pl. a talajjavításra, útépitésre, víz- és erdőgazdálkodás fejlesztésére, valamint a többi országos közmunkára évekre előre megvan már a kidolgozott terv, de telepítési programjaink összefüggésnélküli tanulmányok sorából állanak: tanyai, falusi, városi, megyei, fővárosi és egyéb telepítések megoldási kísérleteiből, de lényegében a főtelepítési programú hiányzik, ami nem volna egyéb, mint a különböző szükségmunka-programoknak összetűzése az országrendezés keretében. Nyilvánvaló, hogy minden olyan munka, ami a belföldi nyersanyagtermelést szaporítja, abból a nyersanyagból, amiben az ország behozatalra szorul, az országos viszonylatban is kiváló szükségmunka. Azok a munkák is elsőrendű szükségmunkák, amelyek a belföldi tőkét egészséges mozgásba hozzák vagy a fölös anyagvesztéssel működő gazdálkodásokat racionalizálják. Ilyen munka nagy számmal kínálkozik az országban. Gömör és Abaúj vármegyékben pl. nem egy olyan kutatógödör áll betemetve, amelyikben kitűnő vasércet találtak és még ezenkívül is számtalan sok ipari célokra felhasználható, az ország kereskedelmi mérlegét előnyösen befolyásoló, felfedezett vagy a felkutatásra még ezután váró természeti adottságunk van. Rizsbehozatalunk mintegy 7 millió pengőt tesz ki évente akkor, amikor a szikes terület vízzel való ellátása esetén ezt a rizsmennyiséget könnyűszerrel teremthetnénk elő itthon is. Intenzív kertgazdálkodással és telepítéssel többmillió gyümölcs- és zöldségbehozatalunkat lehetne megszüntetni. Ugyancsak meg lehetne takarítani a selyemiparban évenként kivándorló 20—25 millió pengőt is. Az ország egyes területének elektrifikálásával mérhetetlen energia és gazdasági könnyítéseket tudnánk elérni. A tőke megmozgatására számtalan eszköz áll rendelkezésünkre, amelyek közül egyik-másik napirenden is van, mint pl. a fővárosi új hidak építése. Ezek közül az országos feladatok közül egy sincs, amelyik ne igényelne vagy ne járna komolyabb telepítéssel és ne kívánna bekapcsolódni egy szerves egyöntetű megoldásba.

Az országnak van tehát egy pár kitűnően kidolgozott, technikailag pompásan megalapozott terve, de ezeknek az összefűzése, technikai egymáshozkapcsolódása, vagyis telepítési kérdésekből való megoldása hiányzik. Példának vehető Ruttkay Udónak az Alföld öntözésére

vonatkozó, a kormány megbízására elkészített részletterve, A terv szerint 750 millió befektetéssel egymilliónégyszázezer kát. hold föld öntözése válnék lehetővé és az ebből származó közvetlen vagyonszaporulat 3 milliárd pengőre van becsülve. Ezzel kapcsolatban a Tiszaszederkényhez tervezett vizierőtelep tízmillió kilowatt óra elektromos energiát produkálna, a mai három és fél—négy filléres áram helyett 1.8 filléres áron. Ez a munka nagy gazdasági transzfigurádót okozna, közlekedés, fogyasztóközönség, ipari és kereskedelmi élet terén, de legfőképpen a letelepedés kérdésében. És éppen ez a kérdés nincs országos viszonylatban megoldva, sőt kellőképpen még tanulmányozva sincs. Szabad-e egy nagyszerű technikai tervet az ország szervezetébe illeszteni anélkül, hogy az ország struktúrájára való hatása ne volna megoldva? Itt, a telepítés kérdésében válik egyszerre nyilvánvalóvá, hogy az országnak nincs meg a technikailag átgondolt programja. Telepítéseket végezhetünk külföldi jól bevált mintákra, gazdaságilag megalapozhatjuk az egyes telepek létjogosultságát, létrehozhatunk országos jelentőségű új telepeket, technikailag tökéletesen, mintaszerűen, higiénia és a mérnöktudományok minden modern eszközével, de az országos telepítés kérdésében csak önmagunk tapasztalataira és invendójára vagyunk utalva.

Mindezekután világos, hogy a telepítési kérdéseknek megoldása csak az országrendezés keretében realizálható. Miniszteri biztosságok mintájára megalakuló országrendezési központi szerv végezné az országrendezési problémák és megoldási proposíciók összegyűjtését és átrostálását és ennek az országrendezési szervnek rendszeres, mechanikus működése dönti el az országrendezés sikerét. Nem elég az egyes minisztériumukból tisztviselőket kirendelni e célra, hanem megfelelő technikai képzettséggel bíró segéderőkkel az apparátust radonálisan működővé kell tenni. A telepítések kérdését az országos szerv magva végezné, mert az országrendezéssel kapcsolatos minden terv elsősorban telepítési szempontból kell, hogy elbíráltassák, mint ahogy a telepítési szükségességek kell, hogy megadják az egyes országrendezési kérdések tanulmányozására az alapot. A mai törvényhatósági keretek telepítési kívánságai az országrendezési szerv gyűjtőládájába kerülnek bele feldolgozás végett. Az országrendezés szerve volna hivatott a statisztika hiányzó adatait pótolva, az alap kiindulásul használt munka- és népsűrűségi mai országhelyzetet megállapítani. Ez a felvétel adna anyagot a technikai újjászervezésre és a szükségletek megállapítására. A szükséglet mintegy nyersanyagként a telepítési kívánságokban jelentkeznék és ez várna szakszerű átdolgozásra, hogy technikai, gazdasági és szociálpolitikai megemésztés után visszakerüljön a telepítések egységes keresztülvitelére alakult szervezet retortájába. Az országrendezés elméleti részének realizálására alakult, mondhatni, egy agyrendszerként működő apparátus nem volna új hivatalsszaporítás, hanem az állami szerv közös gócnak kitermelése. A gyakorlati kivitel útja a meglévő apparátusokon keresztül történék és nem mindenkor az állami vagy megyei tisztviselők útján, hanem szövetkezed rendszerbe tömörített szakalkalmazottak szervezetének segítségével.

A telepítési kérdéseknek országos rendezéssel kapcsolatos fontosságára és az egységes szervezés mai hiányára egy-két példa világít rá legjobban. A főváros legutóbbi téli inségenyhítő tevékenysége abból állott, hogy mintegy négymillióháromszázezer pengőt különböző úton-módon az inségeseknek juttatott. A szegényügyi nyilvántartásokból azonban kiderül, hogy egy-egy munkanélkül lézengő inséges napi 13 fillér értékű segélyből kellett, hogy megéljen. Természetes ezek után, hogy a főváros szociálpolitikai osztályát aggodalommal tölti el a következő tél, amikor is alig valószínű, hogy nagyobb segélyösszeg felett rendelkeznek, pedig a munkanélküliség fokozódására lehet számítani. Külföldi tapasztalatokon okulva, hasznos beruházási szükségmunkák terveit hozta javaslatba és ebben többek között német mintára, városszéli telepítések építését vette tervbe. Az elgondolás egyike azoknak az értékes munkáknak, amelyek a magyar eleven erőt reprezentálják és amelyek sorsa rendesen sajnos az, hogy a közös organizálás hiányain és elavult hatósági berendezésünk rögein elvesztik minden erejüket és kitartásukat. Ez a sors vár valószínűleg a szociálpolitikai osztály mai terveire is. A főváros másik ügyosztálya vonakodik területet átengedni telepítési célokra. Egy következő ügyosztály pedig a paragrafusokra hivatkozva, megtagadja a megfelelő parcellázás engedélyezését. És így egyik ügyosztály a másikat gáncsolgatja el a bürokrácia öreg alkonyodó őserdejében. Ugyanez időben akadt még valahol egy nagyvállalkozó, aki komolyan tervbe vette, hogy egy pestkörnyéki dunamenti nyaralótelepet építsen. Ez az elgondolás is szép volt, nagy eleven erővel rendelkezett, komoly teleptervvel, törekedve minden egységes, szép, kulturált, egészséges megoldásra. Azonban a számításbajóhető terület, ami alkalmas a telepítésre, koronauradalom, amit megvenni nem lehet, csak cserélni és akkor is csak a földművelésügyi minisztérium retortáin át. Gödöllőt és Visegrádot kell, hogy megjárja a kérvény, majd az erdészeti és vadászati hivatal ügyosztályain újra vissza a minisztériumba, a kabinetirodába kerül és megint csak a minisztérium szerkezetén át a minisztertanácsba és végül a törvényhozás elé kerül a kérés és akkor esetleg egy-két év eltelte után megengedik talán, hogy árlejtés irassék ki a terület megvételére. Azonban nem szokott az ilyesmi idáig kerülni. A vállalkozó kedve hamarabb elmegy és ha maradt még energiája, keres másik területet és enged az ideális kívánalmakból. Ez az új terület azonban a fővárosi vízművek céljaira van kisajátítás alá véve és ha a vízművek a fővárost tisztavízzel nem is tudják rendesen ellátni, a fővároskörnyéki dunamenti telepek létesítését a túlméretezett kisajátítás terveivel alaposan meg tudják akadályozni.

A jelzett példák mutatják, hogy az akarat, jószándék, jótervezés mindenütt megvan. A főváros telepet akar, ezt a magánvállalkozás is akarja, pénz van, terület van és valami végzetes kavarodás, fejtelten központi szervezetlenség mindent elgáncsol, megakadályoz vagy legalább is esztendőkre visszavet. A főváros környékbeli településének kérdése pedig tovább vergődik, ahonnan kiindult, a szociálpolitikai osztályban.

Ha volna a telepítési kérdéseknek egy országos központi irányító szervük, akkor nem hárulna a technikai kérdéseknek megoldása poli-

तिकai osztályra, ahol az osztálynak oly kérdésekben kell úgyszólván harcra kelnie más ügyosztállyal, ami nem a szakmája és ahol már eleve eredménytelen küzdelemre van kilátása. Központi irányítószerv nemcsak, hogy áthidalná az ellentéteket, a koronauradalom, a főváros, a vízművek vagy vállalkozó között, hanem hamarosan ráterelné a figyelmet arra, hogy a fővárosnak még van egy alkalmas területe, ideális környékbeli telepítés létesítésére. Az erdővel borított budai hegyek között, a Petneházy-réten, hosszú, keskeny csíkokban fekszenek el a szántóföldek. Alig 500 m-re fiit el innét az autóbusszjárat és ugyanilyen távolságra vannak a közművek is és ezen a területen a tervezetten és megszervezetlen fejlődés még egyenlőre nem rontott el semmit. Ha az országrendezési szerv telepítési bizottsága Összehozná a vállalkozót és a város érdekeit, akkor meg lehetne menteni ezt a területet és a téli munkanélküliség enyhítésével létrejöhetne egy olyan magyar városzéli település, amilyen úgyszólván Európa egyetlen nagyvárosának környékén sem található fel és ahová pár év múlva büszkén vihetnénk ki az IBUSZ autóit. A földcsíkokat szívesen összevásárolná egy érdekeltség és a terület erdősített egyharmadrészét átadná a fővárosnak, hogy véderdőterületét növelje vele, ha a város kiépítené a rövid útdarabot és a közműveket és megadná a kisparcellák lehetőségét. Nem a fővárosnak, hanem az országrendezési szervnek kellene egy ilyen országos jelentőségű településben az építésügyi részeket megállapítani, és az egységes település beépítésének biztosításával az ország és a főváros érdekeit egyaránt előmozdítani.

De központi irányítószerv nincs és a gyönyörű intakt völgy pár év múlva beépül szörnyű tákolmányok rendszertelenségével, az abaúji vasércgödrök is tovább őrzik titkukat, a rizsért, zöldségért, szénért, selyemért tovább gurul ki az arany az országból és küzdenek egymással és egymás ellen az ügyosztályok és a hivatalok. Az öreg rozsdás gépezet recsegve, nyikorogva döcög tovább, mint egy elavult autó és fogyasztja hiába a mérhetetlen sok benzint. Itt nem használ a takarékoskodás, a pénzcsoportosítással való bűvészkedés, hiába redukálják a fizetéseket, hogy 13 fillérek vörös posztójával nyugtathassák a sínylődöket, hiába vonják el az öreg kocsitól még azt a kevés motalkót is, ennek a vége csak az lehet, hogy leáll az avult motor. Rá kell eszmélni végre, hogy technikai modernizálással lehet legtöbb megtakarítást elérni. A központi egységes országrendezési, technikai és gazdasági szerv működése megindítja a tervszerű telepítéseket és a mai vad össze-visszaságban kiosztja a racionális szerepeket, kiegyenlíti a nagy gazdasági válság bomlasztó hatásának üregeit és felduzzadásait. Az elkerülhetetlen szükségmunkák alkalmat teremtenek arra, hogy a telepítési kérdések egységes rendezése útján, technikai érzékkel, központi irányítással, öntudatos telepítésekkel népesüljön be az ország és felvértezve álljon újszerű felkészültséggel az újszerű élet küzdelmei elé.

KAFFKA PÉTER